

Institute of Economic Research Working Papers

No.45 /2015

**EFEKTYWNOŚĆ INSTYTUCJI A JAKOŚĆ ŻYCIA
W KONTEKŚCIE GLOBALNEJ GOSPODARKI WIEDZY**

Adam P. Balcerzak, Michał Bernard Pietrzak

Cytowanie:

Balcerzak, A. P. & Pietrzak M. B. (2015). Efektywność instytucji a jakość życia w warunkach globalnej gospodarki wiedzy. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu – B. Borkowska (red.), Instytucje w teorii i praktyce*, Nr 405, s. 238-248. DOI: 10.15611/pn.2015.405.16.

Toruń, Poland 2015

© Copyright: Creative Commons Attribution 3.0 License

Adam P. Balcerzak, Michał Bernard Pietrzak

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mail: apb@umk.pl; michal.pietrzak@umk.pl

EFEKTYWNOŚĆ INSTYTUCJI A JAKOŚĆ ŻYCIA W KONTEKŚCIE GLOBALNEJ GOSPODARKI WIEDZY

Streszczenie: Celem artykułu była próba oceny relacji pomiędzy poziomem efektywności instytucjonalnej w kontekście globalnej gospodarki wiedzy (GOW) a jakością życia mieszkańców dla krajów UE dla lat 2004 i 2010. Do pomiaru efektywności instytucjonalnej zaproponowano autorski miernik syntetyczny, który został skonstruowany z wykorzystaniem metody TOPSIS. Za zmienne diagnostyczne przyjęto zmienne dotyczące czterech aspektów charakteryzujących efektywność systemu instytucjonalnego w kontekście zdolności kraju do wykorzystania potencjału GOW. Dane pozyskane zostały z bazy Instytutu Frasera. Do pomiaru jakości życia mieszkańców wykorzystany został miernik Human Development Index. W analizie zastosowano analizę korelacji, która pozwoliła na identyfikację dodatniej relacji pomiędzy poziomem efektywności czynników instytucjonalnych sprzyjających wykorzystaniu potencjału GOW a jakością życia mieszkańców krajów UE.

Słowa kluczowe: efektywność systemu instytucjonalnego, jakość życia, Human Development Index, globalna gospodarka oparta na wiedzy

1. Wstęp

Przełom XX i XXI wieku był okresem znaczących przemian w funkcjonowaniu gospodarek wysoko rozwiniętych. Jedną z kluczowych charakterystyk tego czasu był wzrost ekonomicznego znaczenia zjawiska globalizacji oraz roli gospodarki opartej na wiedzy w kształtowaniu procesów wzrostu gospodarczego. Te zjawiska stwarzają duże szanse rozwojowe. Z drugiej jednak strony ich wykorzystanie jest ściśle związane z adekwatnością szeregu uwarunkowań instytucjonalnych do tych nowych warunków (zob. North 1994). W tym kontekście celem artykułu jest przeprowadzenie analizy porównawczej pomiędzy poziomem efektywności instytucjonalnej w kontekście globalnej gospodarki wiedzy (GOW) a jakością życia mieszkańców dla krajów Unii Europejskiej dla lat 2004 oraz 2010.

Dążąc do realizacji tak zdefiniowanego celu w pierwszej części artykułu zaproponowano autorski miernik pozwalający w syntetyczny sposób zoperacjonalizować pojęcie efektywności systemów instytucjonalnych w kontekście zdolności kraju do

wykorzystania potencjału GOW. Definiując efektywność instytucjonalną wykorzystano teorię kosztów transakcyjnych. Przyjęto założenie, że system instytucjonalny uznawany jest za efektywny, gdy sprzyja niskiemu poziomowi kosztów transakcyjnych. Do oceny poziomu jakości życia mieszkańców wykorzystano wskaźnik Human Development Index. W drugiej części artykułu przeprowadzona została analiza porównawcza pomiędzy efektywnością instytucjonalną w kontekście GOW krajów członkowskich UE a poziomem życia ich mieszkańców.

2. Efektywność instytucji w warunkach globalnej gospodarki wiedzy

Koncepcja globalnej gospodarki opartej na wiedzy (GOW) nabierająca znaczenia od początku lat 90 XX wieku powstała w związku ze zmieniającymi się charakterystykami współczesnych wysokorozwiniętych gospodarek. Zasadniczym wyznacznikiem GOW jest wskazanie na zmieniające się główne determinanty wzrostu gospodarczego w warunkach globalizacji w odniesieniu do krajów najwyżej rozwiniętych, w porównaniu ze stanem typowym dla gospodarki industrialnej, która dominowała niemal od początku rewolucji przemysłowej. W odróżnieniu do minionych stuleci, gdzie procesy wzrostu były głównie zdeterminowane przez stałe efekty skali w warunkach zmian zasobów kapitału rzeczowego, w przypadku krajów wysokorozwiniętych w XXI wieku czynniki te mogą co najwyżej stanowić warunek niezbędny, nie zaś wystarczający do utrzymania wysokiej dynamiki.

Zjawisko to na gruncie empirycznym zostało dostrzeżone w ostatniej dekadzie ubiegłego wieku, gdzie obserwacja wyników gospodarczych krajów rozwiniętych ukazała istotną zmianę w odniesieniu do procesów rozwojowych. Do połowy lat 80 XX wieku w przypadku krajów OECD występował proces konwergencji tempa wzrostu produktywności. Zjawisko to zanikło na początku lat 90, gdzie część krajów najwyżej rozwiniętych była w stanie znacząco podnieść swoje makroekonomiczne tempo wzrostu produktywności, natomiast inne pozostały na starej ścieżce wzrostu (zob. Bassanini, Scarpetta, Visco 2000). Zjawisko to trudno jest wyjaśnić na gruncie neoklastycznych modeli wzrostu gospodarczego, stanowiących rdzeń teorii wzrostu w ramach ekonomii głównego nurtu, gdzie kraje o zbliżonym dostępie do kapitału rzeczowo-finansowego i jakości kapitału ludzkiego na podobnym poziomie, w warunkach relatywnie sprawnie działających mechanizmów rynkowych, powinny należeć do jednego klubu konwergencyjnego (zob. Tokarski 2005).

Badania realizowane w odniesieniu do krajów OECD wykazały, iż wykorzystanie kapitału wiedzy (szerzej Balcerzak 2008, s. 139-154), co stanowi klucz dla rozwoju w warunkach GOW, w znacznej mierze zależy od efektywnych regulacji oraz charakterystyk instytucjonalnych poszczególnych krajów (zob. szerzej Balcerzak

2009a, s. 713-742). Czynniki te wpływają istotnie na możliwości podmiotów rynkowych do szybkiej adaptacji w warunkach dynamicznie zmieniających się technologii oraz pojawiania się nowych idei w sferze organizacji, wytwarzania i kreowania produktów (Balcerzak 2009b, s. 3-22, Balcerzak, Rogalska 2008, s. 71-87). Badania OECD potwierdziły rosnące znaczenie czynników instytucjonalnych wpływających na wysokość kosztów transakcyjnych, które oddziałując na poziom przedsiębiorczości oraz presji konkurencyjnej mają wpływ na liczbę podmiotów gospodarczych zdolnych do efektywnego wykorzystania wiedzy i osiągnięcia kolejnych przełomów technologicznych. W realiach GOW jest to warunek utrzymania wysokiego tempa wzrostu produktywności w przypadku liderów gospodarczych (zob. Bassanini, Scarpetta, Hemmings 2001). Bazując na empirycznych badaniach OECD (2001) oraz dorobku ekonomii kosztów transakcyjnych (zob. North 1994; Williamson 1985, Atkeson, Kohoe 2007; Eliasson, Johansson, Tayma 2004), można wskazać następujące segmenty narodowych systemów instytucjonalnych, które w kontekście GOW wpływają na tempo wzrostu produktywności¹:

- a) Efektywność regulacji prawnych nastawionych na wspieranie przedsiębiorczości – wysoki poziom przedsiębiorczości sprzyja zwiększeniu podaży przedsiębiorstw o wysokim potencjale rozwojowym (zob. McKinsey Global Institute 2001).
- b) Instytucje prawa sprzyjające utrzymaniu niskiego poziomu kosztów transakcyjnych i wysokiej efektywności mechanizmu rynkowego – sprzyjają eliminacji barier dla dyfuzji nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych, których rozpowszechnienie w gospodarce jest niezbędne dla podniesienia tempa wzrostu (zob. McKinsey Global Institute 2002a)
- c) Konkurencyjność otoczenia oraz efektywność rynków pracy – wysoki poziom presji konkurencyjnej sprzyja zjawisku schumpeterowskiej kreatywnej destrukcji oraz podnosi tempo dyfuzji najbardziej efektywnych rozwiązań technologicznych (zob. McKinsey Global Institute 2002b).
- d) Instytucje rynku finansowego jako stymulator rozwoju przedsiębiorstw o wysokim potencjale wzrostu – rozwinięte i relatywnie efektywne rynki finansowe sprzyjają szybszej realokacji zasobów kapitałowych z branż o niskiej dynamice do nowych sektorów o wysokim potencjale rozwojowym (OECD 2001).

¹ Znacznie bardziej szczegółowe omówienie badań na podstawie, których dokonano wyboru wskazanych segmentów ładu instytucjonalnego jako kluczowych dla wykorzystania potencjału GOW dostępne jest w pracach Balcerzak (2014, 2015), Balcerzak, Pietrzak (2014).

3. Pomiar efektywności instytucji z wykorzystaniem metody TOPSIS

Z przeprowadzonej powyżej analizy wynika, że problem empirycznej analizy efektywności czynników instytucjonalnych w kontekście GOW należy traktować jako zjawisko wielowymiarowe. Z tego względu w niniejszym badaniu wykorzystana została metoda TOPSIS, która pozwala wielowymiarowe ujęcie zjawiska efektywności instytucjonalnej. W metodzie TOPSIS obiekty porównywane są zarówno ze wzorcem jak i antywzorcem, natomiast taksonomiczny miernik rozwoju określany jest jako podobieństwo do rozwiązania idealnego. W metodzie tej miernik rozwoju opisujący wybrany aspekt badanego zjawiska uzyskuje się poprzez wyznaczenie miary uwzględniającej jego bliskość do wzorca oraz odległość od antywzorca. Ostateczną wartość syntetycznego miernika otrzymuje się jako średnią arytmetyczną mierników uzyskanych dla poszczególnych aspektów.²

Badanie zostało przeprowadzone dla 24 krajów Unii Europejskiej w latach 2004-2010³. Wykorzystano dane szczegółowe z bazy instytutu Frasera, tworzonej na potrzeby corocznego badania raportu Wolność Gospodarcza Świata⁴. Zbiór potencjalnych zmiennych diagnostycznych opisujących cztery uprzednio wskazane segmenty ładu instytucjonalnego, które mają kluczowe znaczenie dla wykorzystania potencjału GOW, przedstawiony został w tabeli 1. Ze względu na kryteria jakości potencjalnych zmiennych diagnostycznych odnoszące się do minimalnego akceptowalnego poziomu zmienności (współczynnik zmienności $V > 0,2$) konieczne było wyeliminowanie następujących potencjalnych czynników: X_5^1 , X_1^2 , X_6^2 , X_7^2 , X_1^3 , X_2^3 , X_{13}^3 , X_{14}^3 , X_3^4 . Następnie zmienne diagnostyczne zostały znormalizowane klasyczną formułą standaryzacyjną. W ostatnim etapie badania wyznaczono wzorzec oraz antywzorzec rozwoju, przyjmując minimalne oraz maksymalne wartości zmiennych w latach 2004-2010. Dzięki temu uzyskano stałe wartości wzorca i antywzorca dla całego okresu badania, co było warunkiem zdynamizowania badania i uzyskania szeregów niezbędnych dla przeprowadzania analizy porównawczej.

Bazując na metryce euklidesowej wyznaczono odległości od wzorca i antywzorca dla każdego z czterech aspektów, co umożliwiło obliczenie wartości cząstkowego taksonomicznego miernika rozwoju dla każdego z nich. Wartości taksonomicznego miernika rozwoju świadczącego o poziomie efektywności instytucjonalnej obliczono jako średnią arytmetyczną na podstawie czterech, otrzymanych wcześniej mierników cząstkowych. Otrzymane wyniki dla lat 2004 i 2010 zamieszczono w tabeli 2 zawartej w 4 części artykułu.

² Szczegółowe omówienie procedury analizy wielowymiarowej z wykorzystaniem metody TOPSIS dostępne jest w pracy Balcerzak, Pietrzak (2014).

³ Ze względu na braki danych z analizy wykluczono Luksemburg, Maltę, Cypr. Dodatkowo w badaniu nie uwzględniono Chorwacji, gdyż stała się ona członkiem UE dopiero w 2013 roku.

⁴ <http://www.freetheworld.com/reports.html> (1.10.2014).

Tabela 1. Zbiór potencjalnych zmiennych diagnostycznych dla wybranych aspektów

A₁ - Regulacje prawne nastawione na wspieranie przedsiębiorczości
X ₁ ¹ – administracyjne ograniczenia i wymagania dla prowadzenia biznesu
X ₂ ¹ – koszty związane z realizacją wymogów biurokratycznych prowadzenia działalności gospodarczej
X ₃ ¹ – koszty rozpoczęcia nowej działalności gospodarczej
X ₄ ¹ – dodatkowe koszty opłat niezbędnych dla prowadzenia działalności gospodarczej, koszty łapówek i spełniania nieformalnych wymogów
X ₅ ¹ – ograniczenia związane z licencjonowaniem działalności gospodarczej
A₂ - Instytucje prawa sprzyjające utrzymaniu niskiego poziomu kosztów transakcyjnych i wysokiej efektywności mechanizmu rynkowego
X ₁ ² – koszty obsługi systemu podatkowego
X ₂ ² – niezależność systemu sądowego
X ₃ ² – bezstronność systemu sądowego
X ₄ ² – ochrona praw własności
X ₅ ² – integralność systemu sądowego
X ₆ ² – dochodzenie prawne realizacji kontraktu
X ₇ ² – regulacje i ograniczenia sprzedaży nieruchomości
A₃ - Konkurencyjność otoczenia oraz efektywność rynków pracy
X ₁ ³ – dochody państwa z podatków związanych z handlem międzynarodowym
X ₂ ³ – średni poziom taryf podatkowych związanych z handlem międzynarodowym
X ₃ ³ – odchylenie standardowe poziomu taryf podatkowych związanych z handlem międzynarodowym
X ₄ ³ – pozataryfowe bariery w handlu
X ₅ ³ – koszty spełniania wymogów w handlu zagranicznym
X ₆ ³ – bariery regulacyjne w handlu międzynarodowym
X ₇ ³ – ograniczenia dla posiadania własności przez podmioty zagraniczne
X ₈ ³ – kontrola nad kapitałami
X ₉ ³ – kontrola nad przepływami kapitału i ludzi
X ₁₀ ³ – regulacje związane z zatrudnieniem pracownika oraz konsekwencje ekonomiczne istnienia płacy minimalnej
X ₁₁ ³ – ograniczenia swobody zawierania umów o pracę

X_{12}^3 – stopień scentralizowania negocjacji płacowych
X_{13}^3 – regulacje i ograniczenia dotyczące długości czasu pracy
X_{14}^3 – koszty rozwiązania umowy o pracę
A₄ - Instytucje rynku finansowego jako stymulator rozwoju przedsiębiorstw o wysokim potencjale wzrostu
X_1^4 – regulacja własności sektora bankowego
X_2^4 – dostępność sektora prywatnego do kredytu bankowego
X_3^4 – kontrola administracyjna nad poziomami stóp procentowych

Źródło: opracowanie własne.

4. Analiza porównawcza efektywności instytucjonalnej oraz jakości życia dla krajów UE

W celu oceny jakości życia mieszkańców w przypadku krajów Unii Europejskiej wykorzystania została metodologia Human Development Index przedstawiona po raz pierwszy w pracy Human Development Report w 1990 roku (zob. United Nations Development Programme 1990). Miernik HDI bazuje na trzech czynnikach kształtujących dobrobyt: PKB per capita, poziomie edukacji w kraju oraz poziomie zdrowia mieszkańców. Miernik ten pomimo swej prostoty i wielu mankamentów pozwala na ograniczenie znaczenia podstawowych wad mierzenia dobrobytu z wykorzystaniem samego PKB⁵.

W tabeli 2 oraz tabeli 3 zaprezentowano ranking krajów UE pod względem poziomu efektywności instytucjonalnej w kontekście GOW oraz jakości życia mieszkańców. Wartości miernika TMR oraz miernika HDI przedstawione zostały dla lat 2004 oraz 2010, co pozwala na przeprowadzenie analizy porównawczej dla wybranych krajów członkowskich.

Analiza tabeli 2 i 3 pozwala dostrzec podobieństwo wartości mierników oraz zajmowanych przez kraje miejsc w rankingu, zarówno pomiędzy miernikami TMR i HDI dla lat 2004 i 2010. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona dla poziomu efektywności instytucjonalnej w latach 2004 oraz 2010 wynosi 0,983. Natomiast korelacja wartości miernika HDI dla lat 2004 oraz 2010 wynosi 0,906. Tak wysokie wartości zależności korelacyjnej wskazują na możliwość wyodrębnienia jednorodnych grup krajów UE zarówno pod względem efektywności instytucjonalnej,

⁵ Krytyka metodologii HDI jest dostępna w pracach Kovacevic (2010), Klugman, Rodriguez, Choi (2011). Z kolei bardzo szerokie omówienie wad posługiwania się wyłącznie PKB do mierzenia dobrobytu można znaleźć w pracy Joseph Stiglitz i inni (2010).

jak i jakości życia mieszkańców. Dodatkowo wartość współczynnika korelacji liniowej pomiędzy miernikiem TMR a miernikiem HDI wyniosła 0,967 w 2004 roku oraz 0,935 w 2010 roku.

Tabela 2. Wartości taksonomicznego miernika efektywności instytucjonalnej w kontekście wykorzystania potencjału globalnej gospodarki wiedzy dla roku 2004 i 2010

2004		2010	
Kraj	TMR	Kraj	TMR
Dania	0,846	Dania	0,874037
Finlandia	0,828	Finlandia	0,826549
Holandia	0,755	Szwecja	0,798672
Szwecja	0,741	Holandia	0,783481
Irlandia	0,740	Wielka Brytania	0,752381
Wielka Brytania	0,737	Irlandia	0,751787
Austria	0,694	Estonia	0,652863
Belgia	0,625	Francja	0,644563
Francja	0,604	Belgia	0,644081
Niemcy	0,596	Austria	0,633493
Estonia	0,594	Niemcy	0,614619
Hiszpania	0,543	Hiszpania	0,542529
Słowacja	0,542	Słowenia	0,516917
Litwa	0,500	Słowacja	0,514530
Czechy	0,491	Litwa	0,506033
Węgry	0,482	Łotwa	0,499324
Portugalia	0,482	Czechy	0,493135
Łotwa	0,477	Węgry	0,479794
Słowenia	0,476	Portugalia	0,469276
Włochy	0,448	Włochy	0,452015
Bułgaria	0,396	Bułgaria	0,429206
Grecja	0,382	Polska	0,425887
Polska	0,378	Grecja	0,383836
Rumunia	0,353	Rumunia	0,377285

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z bazy Instytutu Frasera: ¹
<http://www.freetheworld.com/reports.html> (1.10.2014).

Tabela 3. Wartości HDI w krajach Unii Europejskiej dla roku 2004 i 2010⁶

2004		2010	
Kraj	HDI	Kraj	HDI
Dania	0,792	Dania	0,810
Finlandia	0,775	Finlandia	0,783
Wielka Brytania	0,734	Szwecja	0,762
Irlandia	0,726	Estonia	0,717
Holandia	0,702	Holandia	0,712
Szwecja	0,696	Wielka Brytania	0,689
Austria	0,655	Belgia	0,655
Estonia	0,625	Irlandia	0,642
Francja	0,624	Austria	0,639
Belgia	0,623	Francja	0,621
Niemcy	0,596	Niemcy	0,591
Czechy	0,591	Węgry	0,565
Węgry	0,575	Łotwa	0,532
Hiszpania	0,540	Hiszpania	0,532
Słowacja	0,530	Rumunia	0,518
Portugalia	0,528	Czechy	0,517
Słowenia	0,503	Słowacja	0,508
Łotwa	0,495	Bułgaria	0,504
Polska	0,468	Włochy	0,493
Włochy	0,467	Litwa	0,490
Litwa	0,465	Portugalia	0,483
Bułgaria	0,457	Polska	0,463
Grecja	0,450	Słowenia	0,458
Rumunia	0,409	Grecja	0,376

Źródło: Human Development Report Office, United Nations Development Programme

Analizując wartości mierników TMR oraz HDI dla poszczególnych krajów można stwierdzić, że najwyższe wartości zarówno w 2004, jak i w 2010 roku osiągają Dania, Finlandia, Szwecja, Wielka Brytania, Irlandia i Holandia. Wyłączając Hiszpanię, Portugalię, Włochy oraz Grecję, w rankingu przodują kolejne kraje, które należały do Unii Europejskiej przed 2004 rokiem Austria, Francja, Niemcy oraz Belgia.

⁶ Wartości miernika obliczone zostały przez Human Development Report Office zgodnie z metodologią obowiązującą w 2014 roku (zob. United Nations Development Programme 2014 a, 2014b)

W przypadku krajów południowych Hiszpanii, Portugalii, Włoch oraz Grecji zauważalny jest znacznie niższy poziom efektywności systemów instytucjonalnych w kontekście GOW oraz niższa jakość życia. W krajach tych występuje obecnie wyhamowanie gospodarcze, które wraz ze słabą sytuacją finansów publicznych może doprowadzić te kraje do bankructwa.

Dalsze miejsca w rankingu oraz niższe wartości mierników TMR oraz HDI posiadają kraje, które przystąpiły do Unii Europejskiej po 2004 roku. W tej grupie pod względem efektywności instytucjonalnej w kontekście GOW przodują kraje nadbałtyckie Estonia, Litwa oraz Łotwa. Spowodowane może to być czerpaniem wzorców instytucjonalnych od bliskich geograficznie, jak i kulturowo (szczególnie w przypadku Estonii) krajów skandynawskich. Znacznie słabiej zarówno pod względem zaawansowania systemów instytucjonalnych, jak i jakości życia mieszkańców wypadają kraje Europy Środkowej Węgry, Polska, Czechy, Słowacja i Słowenia.

Najsłabsze pozycje wraz z Grecją zajmowały w 2004 roku Bułgaria i Rumunia, które zostały włączone do struktur wspólnoty dopiero w 2007 roku. Należy zwrócić uwagę na bardzo słabą sytuację w przypadku Grecji. W 2010 roku Grecja zajmuje przedostatnie miejsce pod względem rozwoju systemu instytucjonalnego oraz ostatnie miejsce ze względu na jakość życia. Biorąc pod uwagę, że Grecja obecnie znajduje się w poważnym kryzysie gospodarczym połączonym z załamaniem finansów publicznych, sytuacja ta może się na przestrzeni lat jeszcze pogorszyć.

Otrzymane wartości współczynników korelacji pozwalają na postawienie hipotezy badawczej o dodatniej zależności pomiędzy poziomem efektywności instytucjonalnej w kontekście GOW a jakością życia mieszkańców dla krajów Unii Europejskiej. Kolejnym krokiem analizy powinna być próba ilościowego badania zależności ujętej w hipotezie za pomocą dynamicznego modelu panelowego.

5. Zakończenie

W artykule poruszone zostało zagadnienie efektywności systemów instytucjonalnych oraz jakości życia mieszkańców krajów Unii Europejskiej. Czynniki instytucjonalne powinny stanowić istotną determinantę w formowaniu podstaw dla efektywnej polityki gospodarczej. Wysoki poziom efektywności instytucjonalnej sprzyja wykorzystaniu makroekonomicznego potencjału związanego z gwałtownymi zmianami technologicznymi w ramach GOW i powinien prowadzić do podwyższenia jakości życia.

Do pomiaru efektywności instytucjonalnej w kontekście GOW zaproponowano autorski miernik syntetyczny. Wartości miernika policzone zostały na podstawie wybranych determinant efektywności instytucjonalnej w realiach GOW. Tym samym interpretując wyniki przeprowadzonego badania należy pamiętać, iż nie ujmuje ono wszystkich elementów ładu instytucjonalnego w badanych krajach. Badanie to

koncentruje się wyłącznie na wybranych czynnikach instytucjonalnych, które mają zasadnicze znaczenie w kontekście zdolności danego kraju do wykorzystania potencjału GOW.

Celem artykułu było wykonanie analizy porównawczej pomiędzy poziomem efektywności instytucjonalnej w odniesieniu do GOW a jakością życia mieszkańców dla krajów Unii Europejskiej dla lat 2004 oraz 2010. Otrzymane wyniki pozwoliły na sformułowanie hipotezy badawczej o dodatniej zależności pomiędzy badanymi kategoriami ekonomicznymi. Przeprowadzone badanie potwierdza, iż świadomość znaczenia czynników instytucjonalnych w kształtowaniu procesów gospodarczych powinna być istotna zarówno dla ekonomistów akademickich, jak i decydentów gospodarczych.

Literatura

- Atkeson A., Kohoe P., 2007, *Modeling the Transition to a New Economy: Lessons From Two Technological Revolutions*, American Economic Review, Vol. 97, No. 1.
- Balcerzak A.P. 2008, *Ekonomiczne konsekwencje intensyfikacji powiązań sieciowych w gospodarce globalnej*, Acta Universitatis Nicolai Copernici–Ekonomia, nr XXXVIII, s. 139-154.
- Balcerzak A.P. 2009a, *Efektywność systemu instytucjonalnego a potencjał gospodarki opartej na wiedzy*, Ekonomista, nr 6.
- Balcerzak A.P. 2009b, *Wiedza i innowacje jako kluczowy czynnik rozwoju gospodarczego w XXI wieku*, [w:] E. Okoń-Horodyńska, R. Wisła (red.), *Kapitał intelektualny i jego ochrona*, Instytut Wiedzy i Innowacji, Warszawa.
- Balcerzak A.P. 2014, *Wielowymiarowa analiza efektywności instytucjonalnej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej w relacji do standardów OECD*, Institute of Economic Research Working Papers No. 1/2014, Indexed in RePEc EconPapers: http://econpapers.repec.org/paper/peswpaper/2014_3ano1.htm.
- Balcerzak A.P. 2015, *Wielowymiarowa analiza efektywności instytucjonalnej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej w relacji do standardów OECD*, Optimum. Studia Ekonomiczne, 1(73) (w druku)
- Balcerzak A.P., Rogalska E., 2008, *Ochrona praw własności intelektualnej w warunkach nowej gospodarki*, Ekonomia i Prawo, Własność i kontrola w teorii i praktyce. Cz. 2, Tom 4, s. 71-87.
- Balcerzak, A.P., Pietrzak M.B. 2014, *Efektywność instytucjonalna krajów Unii Europejskiej w kontekście globalnej gospodarki opartej na wiedzy*, Institute of Economic Research Working Papers No. 17/2014, Indexed in RePEc EconPapers: http://econpapers.repec.org/paper/peswpaper/2014_3ano17.htm
- Bassanini A., Scarpetta S., Hemmings P. 2001, *Economic Growth: The Role of Policies and Institutions. Panel Data Evidence From OECD Countries*, OECD Economics Department Working Papers No. 283, ECO/WKP(2001)9.
- Bassanini A., Scarpetta S., Visco I. 2000, *Knowledge, Technology and Economic Growth: Recent Evidence from OECD Countries*, OECD Economics Department Working Papers No. 259, ECO/WKP(2000)32.
- Eliasson G., Johansson D., Tayma E. 2004, *Simulating the New Economy*, Structural Change and Economic Dynamics, Vol. 15.
- Klugman J., Rodriguez F., Choi H. 2011, *HDI 2010: New Controversies, Old Critiques*, Human Development Research Paper, United Nations Development Programme.
- Kovacevic M. 2010, *Review of HDI Critiques and Potential Improvements*, Human Development Research Paper, United Nations Development Programme.

- McKinsey Global Institute 2001, *US Productivity Growth 1995 – 2000. Understanding the Contribution of Information Technology Relative to Other Factors*, McKinsey Global Institute, Washington D.C.
- McKinsey Global Institute 2002a, *How IT Enables Productivity Growth. The US Experience Across Three Sectors in the 1990s*, McKinsey Global Institute, High Tech Practice, Business Technology Office, San Francisco.
- McKinsey Global Institute 2002b, *Reaching Higher Productivity Growth in France and Germany*, McKinsey Global Institute.
- North D.C. 1994, *Institutions And Productivity In History*, Economic History 9411003, EconWPA.
- OECD 2001, *The New Economy. Beyond the Hype*, OECD Paris.
- Stiglitz J.E., Sen A., Fitoussi J.P., 2010, *Mismeasuring Our Lives: Why GDP Doesn't Add Up*, The New Press, New York London.
- Tokarski T., 2005, *Wybrane modele podażowych czynników wzrostu gospodarczego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- United Nations Development Programme 1990, *Human Development Report*, Human Development Research Paper.
- United Nations Development Programme 2014 a, *Human Development Report*, Human Development Research Paper.
- United Nations Development Programme 2014 b, *Technical Notes*, Human Development Research Paper.
- Williamson O.E. 1985, *The Economic Institutions of Capitalism. Firms, Markets, Relational Contracting*, The Free Press, a division of simon & SchusterInc.

INSTITUTIONAL EFFECTIVENESS AND QUALITY OF LIFE IN THE CONTEXT OF GLOBAL KNOWLEDGE-BASED ECONOMY

Summary: The purpose of the article was to evaluate the relationship between the level of institutional effectiveness in the context of global knowledge economy (KBE) and quality of life for the EU countries in the years 2004 and 2010. To measure the institutional effectiveness authors proposed a synthetic indicator, which was constructed with the TOPSIS method. Variables concerning four aspects characterizing the institutional system in the context of the country's ability to exploit the potential of KBE were used in the research. The data was obtained from the Fraser Institute database. The Human Development Index was used as a measure of quality of life. In order to evaluate the relation between institutional effectiveness for KBE and quality of life correlation analysis was used. It allowed to identify positive relationship between the institutional factors associated with the use of the potential of KBE on the quality of life.

Keywords: efficiency of the institutional system, quality of life, Human Development Index, global knowledge-based economy